

Nr 397

Av fru **Svensson m. fl.**, om viss ändring i lagen om undervisning och vård av vissa psykiskt efterblivna.

Genom lag om undervisning och vård av vissa psykiskt efterblivna (1954) regleras undervisningen och vården för flertalet efterblivna i landet. Lagens tillämpningsområde anges i dess första paragraf, där det heter: »Denna lag avser *dels* barn under skolåldern, som på grund av allmän psykisk efterblivenhet icke kunna erhålla tillfredsställande vård i enskilt hem, *dels* andra barn under aderton år, som av sådan orsak icke kunna tillgodogöra sig folkskolans vanliga undervisning eller hjälpundervisning, *dels* ock personer över aderton år, som av samma grund äro ur stånd att taga vård om sig själva.» Vissa psykiskt efterblivna är emellertid undantagna från lagens tillämpningsområde, nämligen »de som äro intagna på eller försöksutskrivna från sinnessjukhus eller staten tillhörig anstalt för psykiskt efterblivna». Sistnämnda grupper efterblivna kan således ej vara inskrivna vid särskola eller vårdanstalt, vilket ytterligare poängteras genom 20 § lagen där det anges, att vid särskola eller vårdanstalt inskriven, som befinner icke längre kunna hänföras till någon av de i 1 § omförmälda grupperna psykiskt efterblivna, omedelbart skall slutligt utskrivas.

Det åligger landsting att svara för att de psykiskt efterblivna inom landstingsområdet erhåller den undervisning och vård som föreskrives i lagen och med stöd därav meddelade föreskrifter. Samma skyldighet åligger stad som icke deltar i landsting, och när här nedan talas om landsting och landstingsområde avses jämväl landstingsfri stad. Vissa i lagens 4 § närmare angivna grupper efterblivna faller ej under landstingens ansvar, nämligen

»a) psykiskt efterblivna som äro blinda, döva, höggradigt vanföra eller epileptiska eller som på grund av asocialitet, indisciplinärt uppträdande, hypersexualitet eller av annat liknande skäl svårligen kunna undervisas eller vårdas tillsammans med andra psykiskt efterblivna, samt

b) höggradigt psykiskt efterblivna, som äro så svårskötta, att de fordrar vård å specialanstalt, eller som lida av tuberkulos i smittosamt skede».

Avsikten med undantagsbestämmelserna i 4 § lagen torde vara att de där angivna grupperna efterblivna behöver så kvalificerad undervisning och vård, att man icke bör kräva att varje landsting skall skaffa sig resurser härför, i synnerhet som vissa av grupperna kan förväntas bli relativt små. Även om det icke utsäges i lagen antar man att staten skall svara för dessa psykiskt efterblivna. För vissa av de angivna kategorierna finns

också statliga anstalter ehuru i otillräcklig omfattning, nämligen vårdanstalten för blinda med komplicerat lyte, Lund, vårdanstalten å Mogård för döva med komplicerat lyte, Doverstorp, statens anstalt för fallandesjuka å Vilhelmsro, Jönköping, samt statens skol- och yrkeshem å Salbohed för gossar och i Vänersborg för flickor. Dessutom finns några riksanstalter, som genom särskilda avtal drives helt eller nästan helt med statsmedel, nämligen Föreningen Sävstaholmsskolornas skolhem, Sävstaholm i Vingåker och Söderhaga vid Drevviken, Föreningen Margaretahemmet, Knivsta, samt Kronprinsessan Victorias kustsanatorium vid Vejbystrand.

Vårdtiden för de vid dessa anstalter intagna varierar, men för en betydande del av de intagna gäller, att de tack vare en adekvat undervisning och behandling kan förbättras i sådan grad att de både kan och bör återgå till sitt hemläns särskola eller vårdanstalt. Flertalet av de ovan nämnda anstalterna är avsedda enbart för barn och ungdom, varför en omplacering under alla förhållanden förr eller senare skall ske. I regel behöver därvid hemlänets resurser beträffande vård och undervisning av efterblivna tagas i anspråk. Det är under sådana förhållanden synnerligen opraktiskt, att den efterblivne som intages på en statlig specialanstalt slutligt utskrivs från hemlänets anstaltsorganisation. Landstingets centralstyrelse, som handhar ledningen av verksamheten för psykiskt efterblivna i länet, förlorar genom ett sådant förfaringssätt överblicken över det totala vårdbehovet och ställes stundom plötsligt inför svårbemästrade placeringsproblem för efterblivna, som man icke haft kännedom om, emedan de sedan länge varit slutligt utskrivna på grund av intagning å statlig anstalt. Det händer i sådana fall, att centralstyrelsen försöker undgå att behöva återtaga den efterblivne. Den nuvarande ordningen medför i varje fall en onödigt omständlig och tidskrävande administration, särskilt som det formella anmälningsförfarandet stundom kompliceras genom att omhändertagande enligt barnavårdslagen måste företagas för ett barn, som vistas på annat ort än mantalsskrivningsorten och dessutom redan är omhändertaget på statlig anstalt. Olägenheterna är så betydande att medicinalstyrelsen och skolöverstyrelsen gemensamt rekommenderat att efterblivna, som är intagna på någon av ovan angivna riksanstalter, fortfarande skall vara inskriven vid särskolan i sitt hemlän. I nuvarande läge skall således — för att taga ett konkret exempel — en elev med komplicerad utvecklingshämmning, som intages på statens skol- och yrkeshem å Salbohed slutligt utskrivs, medan en elev, som på samma grund intages å Sävstaholms skolhem, fortfarande skall vara inskriven vid sitt hemläns särskolor.

Alla skäl synes tala för det sistnämnda förfaringssättet, inte minst med hänsyn till den efterblivne, som därigenom erhåller det nära stöd och den trygghet, som den av hemlänets centralstyrelse anställde kuratorn innebär. Vi anser således det lämpligaste förfaringssättet vara att samtliga psykiskt efterblivna inskrives vid hemlänets särskola eller vårdanstalt, varefter det

ankommer på centralstyrelsens läkare att i samråd med rektor eller vårdföreståndare avgöra huruvida den psykiskt efterblivne lämpligen må omhändertagas å statlig specialanstalt.

Med hänvisning till vad sålunda anförts hemställer vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om förslag till sådan ändring i berörda paragrafer i lagen om undervisning och vård av vissa psykiskt efterblivna, som innebär att samtliga psykiskt efterblivna inskrives vid hemlänets särskola eller vårdanstalt, varefter det må ankomma på centralstyrelsens läkare att i samråd med rektor eller vårdföreståndare avgöra huruvida den psykiskt efterblivne bör omhändertagas å statlig specialanstalt samt att den psykiskt efterblivne även under den tid han (hon) vistas å statlig specialanstalt, fortfarande skall vara inskriven vid sitt hemläns särskola eller vårdanstalt.

Stockholm den 26 januari 1960

<i>Rosa Svensson</i>	<i>Hernfrid Bark</i>	<i>Ernst Jacobsson</i>
<i>Lena Renström-Ingenäs</i>	<i>Carl-Erik Johansson</i>	<i>Viola Sandell</i>
<i>Annie Jäderberg</i>	<i>Gunbjörg Thunvall</i>	<i>Birger Nilsson</i>
<i>Lisa Johansson</i>	<i>Etty Eriksson</i>	<i>Marta Lindberg</i>